

АНОТАЦІЯ

Хомич О. О. Тенденції підготовки вчителя початкової школи в Канаді (друга половина ХХ – початок ХХІ століття). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки. – Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, 2021.

У дисертації вперше висвітлено результати цілісного дослідження наукової проблеми, що не були предметом спеціального вивчення: еволюцію тенденцій підготовки вчителя початкової школи в Канаді в історико-педагогічному поступі (1950–2010-х років). Дисертацію структуровано згідно з логікою дослідження, зміст кваліфікаційної наукової праці висвітлено покомпонентно відповідно до мети та взаємозумовлених завдань. На основі аналізу міждисциплінарної джерельної бази здійснено систематизацію та групування джерел за хронологічним і проблемно-тематичним критеріями. За результатами теоретичних студій встановлено, що, попри чисельні дослідження українських і зарубіжних учених, зумовлені актуальністю наукової проблеми в контексті вибудовування суспільних стратегій підготовки вчителя в епоху суспільних і глобальних змін, досвід Канади щодо тенденцій професійної підготовки вчителя початкової школи в хронологічних межах 1950–2010-х років не був предметом цілісного й системного наукового вивчення. У дисертації висвітлено широкий пласт законодавчих, нормативно-правових джерел, котрі впливали на підготовку вчителя початкової школи відповідно до федеральних запитів, і тих, що відповідали потребам різнокультурних соціальних середовищ провінцій і територій Канади, регулювали ці зміни у їх поступі. Розкрито спільні (на федеральному рівні) та своєрідні (на рівні провінцій) впливи на розвиток тенденцій підготовки вчителя початкової школи у відтинку історичного часу (1950–2010-ті роки)

Історико-педагогічна реконструкція передумов виникнення тенденцій підготовки вчителя початкової школи в Канаді дала змогу встановити, що вони ґрунтувалися на освітніх традиціях попередніх років: нормативно-правових,

соціально-економічних, організаційно-освітніх, діяльності громадських та професійних спілок. З'ясовано еволюційний характер впливу культурного різноманіття на становлення й розвиток вищих професійних педагогічних шкіл (нормальних шкіл), які здебільшого були виразниками культурних спільнот, на об'єктивні тенденції, що характеризують підготовку вчителя початкової школи в зазначених територіальних і хронологічних межах дослідження.

На основі системного, культурно-антропологічного, парадигмального, диференційованого підходів розроблено періодизацію історико-освітнього явища, яке вивчалось, у поступі часу (1950–2010-ті роки). Досліджено, що в науковому полі вибудовування педагогічної освіти вчителя початкової школи перебуває у щільному зв'язку з потребами соціально-культурних спільнот Канади й тими пріоритетними тенденціями та змінами у нормативно-правих документах, якими уряди провінцій федерації регулювали цей процес упродовж означеного історичного відтинку часу.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що *вперше*: комплексно висвітлено наукову проблему, яка не була предметом історико-педагогічного дослідження: тенденції підготовки вчителя початкової школи в руслі обопільних політико-нормативних, етнокультурних і соціально-економічних зв'язків в освітньому середовищі Канади (1950–2010-х років); відповідно до виокремлених критеріїв – цільового, соціально-культурного, дидактичного – розроблено періодизацію розвитку тенденцій підготовки вчителя початкової школи в Канаді у хронологічних межах 1950–2010-х років. У поданій періодизації визначено два періоди та етапи в них. У I періоді (1950–1980) – інституціоналізації та організаційно-структурних трансформацій виокремлено два етапи. Перший етап (1950–1966) – удосконалення в провінціях Канади організаційно-правових засад реструктуризації та піднесення на якісно новий рівень навчальних закладів підготовки вчителя початкової школи. Другий етап (1966–1980) – становлення університетської системи підготовки вчителів у сув'язі федеральних пріоритетів і тих, що відповідали потребам провінцій. Упродовж 1980–2010-х років тривав II період – модернізації підготовки вчителів початкової школи Канади на федеральному і провінційному рівнях. У ньому виокремлено та

схарактеризовано два етапи: перший (1980–1990) – удосконалення професійної підготовки вчителя початкової школи на засадах мультикультуралізму у федеральному освітньому просторі Канади; другий етап (1990–2010-ті роки) – колаборації державних структур та університетів. Подана в тексті рукопису дисертації періодизація відображає зміни тенденцій підготовки вчителя початкової школи в Канаді у хронологічних межах дослідження.

За результатами студіювання законодавчих і нормативно-правових документів висвітлено дворівневу освітню політику урядів Канади, що корелювала можливість корисних змін згідно із соціально-культурними та економічними потребами до підготовки вчителя початкової школи в хронологічних межах виокремлених періодів та етапів. У часових межах визначених періодів та етапів виснувано й схарактеризовано провідні взаємопов'язані тенденції, що впливали на еволюційний характер і тяглисть змін у підготовці вчителя початкової школи в Канаді в історичному відрізку 1950–2010-х років. Охарактеризовано тенденції, які регулювали освітні зміни. Йдеться про створення сприятливого правового забезпечення трансформаційних процесів для подолання відставання діючих у провінціях тогочасних навчальних закладів підготовки вчителів та еволюційним шляхом переведення їх у вищий статус; випереджувальну освітню політику урядів Канади щодо вдосконалення підготовки вчителя початкової школи відповідно до демографічних, культурних, цивілізаційних викликів. Висвітлено основні тенденції в перебігу II періоду (1980–2010-ті роки). До них, зокрема, належать: зміщення акцентів управління педагогічною освітою від рівня провінцій до федерального з метою її піднесення до рівня провідних країн світу. Це, своєю чергою, визначило пріоритетні напрями підготовки вчителя початкової школи в Канаді на засадах мультикультуралізму; професіоналізацію та дерегуляцію педагогічної освіти вчителя початкової школи.

У рукописі дисертації подано результати наукових пошуків, що засвідчують соціально орієнтовану освітню політику урядів Канади з опорою на соціально-культурні та громадські середовища – асоціації вчителів, представників органів територіального самоуправління, батьківські ради,

зацікавлених людей з виробничих кіл. Зміст підготовки вчителів збагачували інформацією про збереження довкілля, реалізацію двомовності в навчальному процесі, десегрегацію людей з обмеженими можливостями.

У поступі зазначених часових меж дослідження схарактеризовано організаційно-структурне вдосконалення підготовки вчителя початкової школи в коледжах та університетах провінцій Онтаріо, Манітоба, Альберта, Квебек, Нью-Брансвік, Нова Шотландія на тлі виокремлених тенденцій і висвітлено структурні компоненти програмового забезпечення цього процесу – теоретичний, дослідницький і практичний. Охарактеризовано різновекторний характер програм підготовки вчителя початкової школи в умовах автономного функціонування університетів Канади та виконання ними цілей, визначених урядами провінцій у сув'язі з професійними, соціальними й етнокультурними спільнотами.

Дослідження наукової теми «Тенденції підготовки вчителя початкової школи в Канаді (1950–2010-ті роки)» здійснено на міждисциплінарному ґрунті; виявлені нові знання збагатять науки про освіту (освітні, педагогічні) в історико-педагогічному контексті. У дисертації подальшого розвитку набули наукові здобутки українських і зарубіжних учених з історії освіти та педагогічної компаративістики; продуктивні практики професійної підготовки вчителів початкової школи Канади, що можуть бути корисними в освітньому просторі Нової української школи (технології Daily 5, Daily 3, Book Talk, Inquiry-Based Learning).

Подальшого розвитку набули систематизація та групування джерельної бази дослідження за хронологічним, проблемно-тематичним критеріями. Розширено наукові уявлення про основні терміни й поняття з проблеми підготовки вчителя початкової школи в Канаді; проаналізовано внесок зарубіжних науковців у розвиток теорії та практики підготовки вчителів у коледжах та університетах різних провінцій Канади.

Доведені положення наукової проблеми – тенденції підготовки вчителя початкової школи в Канаді 1950–2010-х років, розроблена за результатами дослідження, авторська експериментальна робоча навчальна програма

навчального курсу (за вибором студента) можуть бути корисними для розв'язання наукових і практичних завдань з удосконалення освітньо-професійних програм зі спеціальності «Початкова освіта» першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти; оновлення змісту навчальних дисциплін, тематик курсових, дипломних і наукових робіт студентів з метою піднесення підготовки вчителя Нової української школи до рівня сучасних світових лідерів, серед яких і Канада.

Ключові слова: Канада, підготовка вчителя, передумови, джерела дослідження, тенденції, чинники, програми підготовки, коледж, університет, нормальна школа, курикулум, освітня політика, Перші Нації.

СПИСОК НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Публікації у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України з присвоєнням категорії “Б”

1. Хомич, О. (2018). Соціально-економічні та демографічні чинники підготовки вчителя початкової школи в Канаді (1950–1974 рр.). *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 7(81), 38–50. ISSN 2312-5993
2. Хомич, О. (2019). Технологія «Book Talk» у роботі вчителя початкових класів Канади та України. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*, 3(60), 76–81. ISSN 1609-8595, e- ISSN 2412-0774
3. Іванюк, Г., Хомич, О. (2020). Етапи підготовки вчителя початкової школи в Канаді (друга половина 20 – початок 21-го століття). *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького держ. пед. ун-ту ім. І. Франка*, 29, 186–192. ISSN 2308-4855 (Print), ISSN 2308-4863 (Online)
4. Хомич, О. (2021). Підготовка вчителів початкової школи в Канаді наприкінці ХХ – початку ХХІ століття: програмово-методичні аспекти. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького держ. пед. ун-ту ім. І. Франка*, 37, 257–265. ISSN 2308-4855 (Print), ISSN 2308-4863 (Online)

**Публікації в періодичних наукових виданнях інших держав,
які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку
та/або Європейського Союзу**

5. Хомич, О. (2020). Освітня політика Канади в контексті підготовки вчителя початкової школи (1950–2010 рр.). *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*, 7(35), 25–32. ISSN 2353-8406

6. Khomych, O. (2020). Social and Cultural Factors of Primary School Teacher Training in Canada (1950–1990s). *Periodyk Naukowy Akademii Polonijney (PNAP)*, 43(6), 55–64. ISSN (Print) 1895-9911, ISSN 2543-8204 (Online)

**Публікації, у яких додатково відображені результати дослідження
(статті в інших виданнях, матеріали конференції, тощо)**

7. Хомич, О. (2017). Особливості навчання учнів початкових шкіл Канади. *Молодий вчений*, 11, 460–465.

8. Хомич О. (2019). Досвід Канади щодо навчання учнів початкових класів у контексті розбудови Нової української школи. *Молодий вчений*, 8(72), 88–93.

9. Хомич, О. (2019). Підготовка вчителя початкових класів в Канаді та Україні: порівняльний аспект. *Педагогічна компаративістика і міжнародна освіта – 2019: інтернаціоналізація та інтеграція в освіті в умовах глобалізації: матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (Україна, Київ, 30 травня 2019 р.)*, 217–218.

10. Іванюк, Г., Хомич, О. (2020). Підготовка вчителя початкової школи в Канаді у другій половині ХХ століття. Proceedings of the XII scientific and practical conference *Impact of modernity on science and practice* (pp. 359–361). Edmonton, Canada.

11. Хомич, О. (2021). Технології Inquiry-Based Learning: досвід підготовки вчителя в Канаді. *Інновації в початковій освіті: проблеми, перспективи, відповіді на виклики сьогодення: матер. IV Всеукр. наук.-практ. конф. (Україна, Полтава, 4–5 березня 2021 р.)*, 178–180.

12. Хомич, О. (2021). Особливості міжкультурної взаємодії в поступі шкільної освіти в Канаді (друга половина XX – початок XXI століття). *Історія та філософія освіти в незалежній Україні: контрверзи сучасного наукового пізнання: матер. Всеукр. наук.-практ. конф.* (Україна, Київ, 8 червня 2021 р.), 59–61.

ABSTRACT

Khomych O. O. Trends in primary school teacher training in Canada (second half of the XX – beginning of the XXI century). – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation on competition of a scientific degree of the doctor of philosophy on a specialty 011 – Educational, pedagogical sciences. – Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, 2021.

The dissertation for the first time highlights the results of a holistic study of a scientific problem that was not the subject of a special study – the evolution of trends in primary school teacher training in Canada in historical and pedagogical progress (1950–2010). According to the logic of the research, the content of the dissertation manuscript is structured and covered component by component in accordance with the purpose and interdependent tasks. Based on the analysis of the interdisciplinary source base, the systematization and grouping of sources according to chronological and problem-thematic criteria is carried out. Theoretical studies show that despite numerous studies by Ukrainian and foreign scholars, due to the urgency of the scientific problem in the context of building social strategies for teacher training in an era of social and global change, Canada's experience in trends in primary school teacher training in chronological terms 1950–2010 years, was not the subject of holistic and systematic research. The dissertation covers a wide range of legislative, regulatory and legal sources that regulate the progress of changes in the training of primary school teachers in accordance with federal requirements and those that meet the needs of diverse cultural environments of the provinces and territories. Joint (at the federal level) and diverse (at the provincial level) influences on the development of tendencies

of primary school teacher training in the period of historical time (1950–2010) are revealed.

The historical and pedagogical reconstruction of the preconditions for the emergence of trends in the training of Canadian primary school teachers on the basis of educational traditions of previous years made it possible to establish the following: legal and socio-economic, organizational and educational, formation and development of higher professional pedagogical schools (normal schools), which were mostly representatives of cultural communities, on the objective trends that characterize the training of primary school teachers in the specified territorial and chronological boundaries of the study.

On the basis of systemic, cultural-anthropological, paradigmatic, differentiated approaches the periodization of the studied historical-educational phenomenon in the course of time (1950–2010) is developed, which is in the scientific field of building pedagogical education of primary school teachers according to the needs of socio-cultural communities. and the documents regulating the changes introduced by the governments of the provinces of the federation, which regulated the changes, the factors were established and the priority tendencies in the course of the historical period of time were singled out.

The scientific novelty of the study is that for the first time: comprehensively covered a scientific problem that was not the subject of historical and pedagogical research - trends in primary school teacher training in line with mutual political and regulatory, ethnocultural and socio-economic ties in the educational environment of Canada (1950–2010); in accordance with the selected criteria: social conditionality, didactic periodization of the development of trends in the training of primary school teachers in Canada in the chronological range of 1950–2010. The given periodization identifies two periods and stages in them. In the I period (1950–1980) – institutionalization and organizational and structural transformations, two stages were identified: the first (1950–1966) – improvement in the provinces of Canada of the organizational and legal framework for restructuring and raising to a qualitatively new level of primary school teacher training; the second (1966–1980) – the formation of a university system of teacher training in relation to federal priorities and those that met

the needs of the provinces. During the II period (1980–2010) – modernization of Canadian primary school teacher training at the federal and provincial levels, two stages were identified and characterized: the first (1980–1990) – improving the training of primary school teachers on the basis of multiculturalism in the federal educational space of Canada; the second (1990–2010) – collaborations of government agencies and universities. The periodization presented in the text of the dissertation manuscript reflects changes in trends in Canadian primary school teacher training within the chronological framework of the study.

The study of legislative and regulatory documents highlights the two-tier educational policy of Canadian governments, which correlated the possibility of useful changes in accordance with socio-cultural and economic needs for primary school teacher training within chronological boundaries, selected periods and stages. In the progress of time limits, proven periods and stages, the leading trends and connections between them were identified and characterized, which influenced the evolutionary nature and duration of changes in Canadian primary school teacher training in the historical period 1950–19010s. regulated educational changes – the creation of favorable legal support for transformation processes to overcome the backlog of existing in the provinces of the then educational institutions of teacher training and evolutionary transfer of them to a higher status; a proactive education policy for Canadian governments to improve primary school teacher training to meet demographic, cultural, and civilizational challenges. The tendencies characteristic during the II period (1980–2010) – transfer of accents of management of pedagogical education from level of provinces – to federal for the purpose of its rise to the leading countries of the world which has defined priority directions of preparation of the primary school teacher on multiculturalism; growth of professionalization and deregulation of pedagogical education of primary school teachers.

The dissertation manuscript presents the results of scientific research that attests to the socially oriented educational policy of Canadian governments based on socio-cultural and social environments (teachers' associations, local government representatives, parent councils, stakeholders) enriched the content of teacher training

environment, the implementation of bilingualism in the educational process, the desegregation of people with disabilities.

In the course of this period of time the organizational and structural improvement of primary school teacher training in colleges and universities of different provinces is characterized: Ontario, Manitoba, Alberta, Quebec, New Brunswick, Nova Scotia against the background of selected trends and highlights the structural components of the theoretical and practical. The multi-vector nature of primary school teacher training programs in the autonomous functioning of Canadian universities and the fulfillment of the goals set by provincial governments in relation to professional and social and ethnocultural communities are described.

The research of the scientific topic – trends in the training of primary school teachers in Canada (1950–2010) was carried out on an interdisciplinary basis, the new knowledge will expand the scientific field of education (educational, pedagogical sciences) in the historical and pedagogical context. In the dissertation of further development the scientific achievements of Ukrainian and foreign scientists in the history of education and pedagogical comparative studies were covered; productive training practices for Canadian primary school teachers that can be useful in the educational space of the New Ukrainian School – Daily 5, Book Talk, Inquiry-Based Learning technologies.

The systematization and grouping of the source base of the research according to chronological, problem-thematic criteria was further developed. Expanded scientific understanding of the basic concepts and terms on the problem of primary school teacher training in Canada; the contribution of foreign scholars to the development of the theory and practice of teacher training in colleges and universities in various provinces of Canada.

Proven provisions of the scientific problem – trends in the training of primary school teachers in Canada 1950–2010, the experimental working curriculum of the course (at the student's choice) can be useful for solving scientific and practical problems of improving educational and professional programs in the specialty "Primary education" of the first (bachelor's) and second (master's) levels of higher education, updating the content of disciplines, topics of term papers, dissertations and

research papers of students to raise the training of teachers of the new Ukrainian school to the level of modern world leaders, which is Canada.

Keywords: Canada, teacher training, prerequisites, research sources, trends, factors, training programs, college, university, normal school, curriculum, educational policy, First Nations.